

VEILIGHEID
DOOR
SAMENWERKEN

INFOSHEET

(BUURT) VEILIGHEID IN HET SOCIALE DOMEIN

INHOUD

1. De transities in vogelvlucht
2. De bijdrage van de OOV'er
3. Effectiever en efficiënter
4. Uiteenlopende doelgroepen
5. Veiligheidshuizen en jeugd
6. Enkele veiligheidsthema's nader belicht
7. Tot slot
8. Hulp en advies

Deze infosheet is gemaakt voor ambtenaren Openbare Orde en Veiligheid (OOV) en gaat in op de veranderingen in het sociale domein en de betekenis die dit heeft op veiligheid in de buurt. Eerst leest u in het kort de belangrijkste veranderingen per wet. Daarna komen de belangrijke onderwerpen Veiligheidshuizen en jeugd aan bod. Ook wordt ingezoomd op enkele specifieke veiligheidsthema's op buurtniveau zoals woonoverlast, overlast- en veiligheidsbeleving en veilige publieke taak.

1. DE TRANSITIES IN VOGELVLUCHT

Het Rijk hevelt kerntaken op het gebied van jeugd, zorg en participatie over naar gemeenten. Centraal daarbij staat de visie en het uitgangspunt dat inwoners meer eigen verantwoordelijkheid krijgen en meer hun 'eigen kracht' en sociale netwerk moeten gaan benutten. Het gaat om de volgende decentralisaties:

1. de overheveling van onderdelen uit de Algemene wet bijzondere ziektekosten (AWBZ) naar de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO);
2. de decentralisatie van de jeugdzorg;
3. de invoering van de Wet werken naar vermogen -> Participatiewet;
4. een passende onderwijsplek voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben. Scholen zijn verplicht zo'n plek te bieden. Zij zullen hierin samenwerken met de gemeente en de jeugdhulpverlening. (Dit onderdeel wordt hier niet verder uitgewerkt.)

VAN AWBZ NAAR WMO

Gemeenten worden per 1 januari 2015 verantwoordelijk voor de ondersteuning van burgers (vanaf 18 jaar). De huidige AWBZ-functies begeleiding, kortdurend verblijf en een deel van de persoonlijke verzorging maken vanaf die datum deel uit van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo 2015). Deze functies richten zich op het bevorderen, het behoud of het compenseren van zelfredzaamheid van burgers. Gemeenten krijgen hierin beleidsvrijheid om zelf de nieuwe functies in te richten. Met de komst van de Wmo in 2015 blijven gemeenten verantwoordelijk voor de huidige Wmo-functies als huishoudelijke hulp, maatschappelijk werk en voorzieningen zoals taxivervoer, woningaanpassing en hulpmiddelen.

DE PARTICIPATIEWET

In 2015 (1 januari) gaat naar verwachting ook de nieuwe Participatiewet in; deze wet bundelt de huidige WWB (voormalig Wajong) en de Wet sociale werkvoorziening.

Doel van deze nieuwe wet is onder meer om mensen met een arbeidshandicap zoveel mogelijk aan een baan te helpen. Bij sociale werkplaatsen worden geen nieuwe werknemers meer aangenomen. De Wajong blijft wel toegankelijk voor

jonge mensen, die nooit meer kunnen werken. Gemeenten worden verantwoordelijk voor de re-integratie van mensen die nog wel kunnen werken en daarbij ondersteuning nodig hebben.

DE JEUGDWET

De Jeugdwet is op 18 februari 2014 aangenomen door de Eerste Kamer. Per 1 januari 2015 worden gemeenten dan ook verantwoordelijk voor de jeugdtaken. Het gaat hier om de jeugdzorg, de jeugdbescherming en -reclassering, de jeugd-ggz en de zorg voor jeugdigen met een beperking.

2. DE BIJDRAGE VAN DE OOV'ER

Het sociale domein verandert en als OOV'er kunt u de belangrijkste ontwikkelingen volgen door regelmatig in contact te staan met uw collega's die Zorg en/of Welzijn in hun portefeuille hebben. En natuurlijk kunt u zich ook direct – in de buurt – laten informeren. Vertrouw uw oren, ogen en onderbuikgevoel om signalen op te vangen en deze over te brengen naar de juiste professional(s) in het netwerk. Houd ook zicht op de ontwikkelingen van specifieke keuzes en/of maatregelen die ingrijpen op de positie van uw verantwoordelijke wethouder of burgemeester. Een punt van aandacht bij de invoering van de decentralisaties is bijvoorbeeld het maken van concrete afstemmings- en samenwerkingsafspraken tussen de ketenpartners. Die moeten helder zijn zodat uitvoerders weten wat ze mogen en kunnen doen. Met de informatie en tips uit deze infosheet helpen we u om positief te anticiperen op de ontwikkelingen en de betekenis hiervan voor de veiligheid in de buurt.

3. EFFECTIEVER EN EFFICIËNTER

Omdat de gemeente straks de zeggenschap heeft over praktisch het hele sociale terrein, kan zij de ondersteuning beter bundelen en dus efficiënter aanbieden. Doordat professionals in veel gevallen meer in de buurt aanwezig zullen zijn, kan ook vroegsignalering beter ingebed worden. Bovendien ontstaan er mogelijkheden om zorg en straf beter op elkaar af te stemmen waardoor u een effectiever veiligheidsbeleid

kunt voeren. Sinds 1 april 2014 is het adolescentenstrafrecht ingevoerd. De kern van het adolescentenstrafrecht is dat de rechter aan jongeren en jongvolwassenen die een strafbaar feit plegen op het moment dat ze tussen de 16 en 23 jaar oud zijn, meer dan voorheen een passende sanctie (straf of maatregel) kan opleggen. Meer informatie over dit onderwerp vindt u op de Wegwijzerjeugdveiligheid.nl

4. UITEENLOPENDE DOELGROEPEN

Omdat gemeenten de verantwoordelijkheid hebben over de zorg voor diverse en uiteenlopende doelgroepen is het belangrijk om in beeld te krijgen om welke doelgroepen het gaat en waar eventuele overlap zit. Het gaat o.a. om jeugdigen met psychische en psychosociale problematiek, jeugdigen met een verstandelijke beperking, kinderen en jongeren die kampen met opgroei-problemen en ouders die opvoedproblemen hebben. Andere doelgroepen zijn bijvoorbeeld volwassenen met psychi(atri)sche problemen, veelplegers, ex-gedetineerden, plegers van huiselijk geweld, multiprobleemgezinnen en 12-minners.

5. VEILIGHEIDSHUIZEN EN JEUGD

De veiligheidshuizen hebben een belangrijke positie als het gaat om koppeling van de zorg- en de veiligheidsketen. Hier vindt samenwerking plaats tussen gemeenten, OM en politie. Het doel van deze samenwerking is het terugdringen van overlast, huiselijk geweld en criminaliteit.

VEILIGHEIDSHUIS

In het Veiligheidshuis (VHH) worden straf en zorg aan elkaar verbonden. De drie transities spelen dan ook direct in op de werkwijzen en ontwikkelingen binnen veiligheidshuizen.

- De sociale wijkteams die in veel gemeenten worden opgericht, staan nog niet altijd in verbinding met het Veiligheidshuis. Hier ligt een kans. Door aansluiting kan afstemming in taken en verantwoordelijkheden beter plaatsvinden.
- Omdat lokale bestaande structuren veranderen, kan dat zijn weerslag hebben op specifieke casussen.

Verbind:

- structuren en processen. Weet iedereen wat er moet gebeuren, wie is waarop aanspreekbaar, hoe krijgt de samenwerking met het Veiligheidshuis vorm?
- lokale professionals uit de zorg, welzijn en veiligheid. Organiseer bijvoorbeeld hiervoor een bijeenkomst: dit stimuleert de onderlinge samenwerking.
- het Veiligheidshuis met het sociale wijkteam.

Meer informatie over veiligheidshuizen vindt u hier: www.veiligheidshuis.nl. Daar vindt u ook het [Kompas Transitie jeugd en Veiligheidshuizen](#).

JEUGD

Bij de Jeugdwet gaat het om zowel een overheveling van bestuurlijke en financiële verantwoordelijkheden van jeugdtaken naar gemeenten als om een inhoudelijke verandering. Kernbegrippen bij de inhoudelijke transformatie zijn: preventie, vroegsignalering, zorg en hulp zo dicht mogelijk bij het kind, het versterken van de sociale netwerken van kind en gezin.

De belangrijkste ontwikkelingen voor het veiligheidsbeleid in relatie tot jeugd op een rijtje:

- Gemeenten worden verantwoordelijk voor de uitvoering van jeugdbescherming en jeugd-reclassering en jeugd-ggz, ook voor kinderen met een (licht) verstandelijke beperking.
- De uitvoering van de jeugdbescherming (ondertoezichtstelling, ontzetting uit de ouderlijke macht en ontheffing uit de ouderlijke macht) en jeugd-reclassering moeten gemeenten beleggen bij een daartoe gecertificeerde instelling.
- De bestaande Advies en Meldpunten Kindermishandeling en huiselijk geweld, worden samengevoegd tot één meldpunt per veiligheidsregio. De zogenoemde AMHK's, met de functies advies, informatie, melden en onderzoek, krijgen vorm onder de verantwoordelijkheid van gemeenten.
- Eén kind, één gezin, één regisseur en één plan: ouders, jongeren, leden uit hun sociaal netwerk en betrokken instanties werken samen om doelen van het gezin te realiseren. Met behulp van de werkwijze 1Gezin 1Plan wordt een integraal gezinsplan opgesteld.

- Binnen het stelsel van de herziene kinderschermingsmaatregelen krijgt de burgemeester een nieuwe positie (per 1 januari 2015). De burgemeester van een woonplaats van een minderjarige kan bij de Raad voor de Kinderbescherming een verzoek tot ondertoezichtstelling doen. Als de Raad voor de Kinderbescherming vervolgens niet tot indiening van een verzoek tot ondertoezichtstelling overgaat, kan de burgemeester verzoeken het oordeel van de kinderrechter te vragen. De Raad moet dan binnen twee weken na dagtekening van dit verzoek het oordeel van de kinderrechter aanvragen. Oordeelt de kinderrechter dat ondertoezichtstelling noodzakelijk is, dan kan hij deze ambtshalve uitspreken.

De komende tijd liggen er uitdagingen op een aantal terreinen:

- Zorg en veiligheid koppelen door prestatieafspraken op te stellen voor de diverse aanbieders van trajecten en interventies.
- De casusregisseur ondersteunen. Hij krijgt immers een uitdagende rol: bij complexe en meervoudige problematiek zal hij in de samenwerking op het snijvlak van zorg en veiligheid, zijn invloed effectief moeten aanwenden.
- De juiste zorg- en -veiligheidsprofessionals bij elkaar aan tafel brengen om de juiste interventie(s) te selecteren en in te zetten.
- Vroegsignalering nog meer op de kaart zetten, zodat problemen rondom een kind en zijn gezin zoveel mogelijk wordt voorkomen.

Zoek uit:

- hoe de nieuwe structuren eruit zien: hoe lopen de processen in de nieuwe situatie en waar zitten eventuele hiaten?
- of een protocol dan wel draaiboek opstellen voor uw gemeente (samen met een communicatieadviseur) van toegevoegde waarde is om te anticiperen op mogelijke ontwikkelingen.
- Verder is het verstandig om de relevante wethouder(s) uit te nodigen in de lokale driehoek. Zo worden de gemeentelijke domeinen zorg, sociaal en veiligheid met OM en Politie verbonden.

- Op de www.wegwijzerjeugdveiligheid.nl vindt u achtergrondinformatie en handige hulpmiddelen, zoals de matrices Vroegsignalering & Nazorg en de Netwerkanalyse Jeugd en Veiligheid.
- Op www.voordejeugd.nl vindt u alle relevante informatie over de decentralisatie van de jeugdzorg.

6. ENKELE VEILIGHEIDSTHEMA'S NADER BELICHT

De decentralisaties bieden kansen om zorg beter te laten aansluiten bij de lokale vraag. Zo kan zorg effectiever en efficiënter worden ingezet. Meer eigen verantwoordelijkheid en vaker een beroep doen op het eigen netwerk kan ook betekenen dat mensen later in beeld komen bij instanties. Wanneer kwetsbare mensen langer zelfstandig wonen en meer hulp moeten vragen aan familie, naasten en burens maar dat vervolgens niet doen, bestaat de kans dat zij zich afzonderen van hun omgeving en uit het zicht verdwijnen. De roep om aandacht krijgt dan andere vormen zoals (woon)overlast of overmatig gebruik van alcohol of andere verdovende middelen. Hoe buurtbewoners hiermee omgaan verschilt van persoon tot persoon. Behalve buurtbewoners zijn het ook de professionals met een publieke taak die contact hebben met deze mensen.

WOONOVERLAST

Woonoverlast is een veelvoorkomend probleem in wijken. Onder woonoverlast verstaan we zowel kleine burenruzies als meervoudige problemen zoals verloedering, hennepplantages, (huiselijk) geweld en intimidatie. Door te stimuleren dat (psychisch) kwetsbare mensen – die veelal zorg mijden – langer zelfstandig wonen, bestaat de kans dat leefstijlen botsen. In dat geval neemt het aantal meldingen van overlast toe.

Waar kunt u op letten:

- Hoe blijft eventuele dagbesteding toegankelijk voor kwetsbare mensen? Misschien is nagedacht over alternatieven, zodat de aansluiting met de samenleving behouden blijft. Dagbesteding is namelijk voor kwetsbare mensen erg belangrijk voor hun eigenwaarde.
- Hoe kan in een vroeg stadium escalatie worden voorkomen? [Buurtbemiddeling](#) is daarvoor een beproefde methode. Heeft uw gemeente buurtbemiddeling, maak dan gebruik van hun expertise en inzet. Wellicht is extra training voor bemiddelaars nodig voor het herkennen van problematiek.
- Verwacht u problemen? Maak dan samen met uw partners een risicoanalyse. Zo kan gezamenlijk de inzet van professionals in de buurt worden afgestemd.
- Op de website van het CCV staat veel informatie en handige tools voor de aanpak van [woonoverlast](#).

OVERLAST EN VEILIGHEIDSBELEVING

Hoe mensen zich voelen in hun eigen buurt is per persoon verschillend. 'Beleving' is tenslotte zeer subjectief. Waar de een zich veilig voelt bij de buurman die in zichzelf praat en af en toe uitvalt, voelt de ander zich bedreigd. Mochten er meer kwetsbare mensen in een buurt (komen) wonen, dan kan dat dus van de andere bewoners uit de straat om meer tolerantie vragen. Mogelijke ontwikkelingen:

- Overlast- en onveiligheidsgevoelens kunnen toenemen.
- Draagkracht en motivatie van buurtbewoners worden op de proef gesteld.
- Participatie van bewoners in bestaande (veiligheids)projecten kan afnemen.

Blijf investeren:

- in uw netwerk; direct contact en signalen van wijkprofessionals en bewoners zeggen meer dan een cijfermatig overzicht.
- in bewoners: door ze te betrekken en informeren over de leefbaarheid en veiligheid in de wijk. Gebruik daarbij praktische handvatten zoals Buurt Bestuurt en het [IAA- model](#) (stapenplan voor overlastbeleving) en kijk in het [webdossier veiligheidsbeleving](#).

VEILIGE PUBLIEKE TAAK (VPT)

Uw collega's en netwerkpartners met een publieke taak krijgen vaker dan iedereen lief is te maken met agressie en geweld tijdens hun werk. Ook zij komen in contact met kwetsbare mensen die een gevaar vormen voor zichzelf, bijvoorbeeld door niet de gepaste ondersteuning in de zorg, begeleiding en zinvolle dagbesteding. Onjuist gebruik van bijvoorbeeld medicijnen kan hun situatie verergeren. Uw collega's en partners met een publieke taak kunnen wellicht meer dan nu het geval is met hen te maken krijgen.

Vorbereidingen die u kunt treffen:

- Uw organisatie attenderen op de [8 VPT-maatregelen](#). Kijk voor meer informatie op www.evpt.nl.
- Inventariseren of de toegang tot zorg en veiligheid gekoppeld is. Zijn bijvoorbeeld de procedures voor de toegang tot crisishulp en de inzet van maatschappelijke opvang helder?

7. TOT SLOT

Zet het Integraal VeiligheidsPlan (IVP) in om de verschillende domeinen van zorg, sociaal en veiligheid te verbinden. In het IVP staan afspraken op wijk- en/of buurniveau. Zo ook bijvoorbeeld de inzet van activiteiten gericht op (vroeg)preventie. De invoering van de transities is en blijft maatwerk op lokaal niveau die met goede samenwerking tot stand komt. Als OOV'er bent u de spil in het veiligheidsdomein en heeft u handvatten om voortvarend en met een positieve insteek om te gaan met de hier besproken ontwikkelingen.

8. HULP EN ADVIES

Het CCV helpt u graag op weg op de inhoudelijke veiligheidsthema's woonoverlast, Veilig Publieke Taak en overlast- en veiligheidsbeleving. Wij denken ook graag met u mee over de onderwerpen jeugd en Veiligheidshuizen. Neem hiervoor contact op met Nicole Langeveld: [06-103 203 72](tel:06-10320372); nicole.langeveld@hetccv.nl. Vragen over de invloed van de decentralisaties op uw werk kunt u stellen aan het [Ondersteuningsteam Decentralisaties van de VNG](#): OTD@vng.nl of [070-373 84 63](tel:070-3738463).

Stichting Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV)
draagt bij aan de maatschappelijke veiligheid door het stimuleren van
publiek-private samenwerking, actieve kennisdeling van de veiligheidspraktijk
en kwaliteitsontwikkeling van instrumenten en regelingen.